

Henano protestai: dūžtanti „kiniškoji svajonė“?

Kinijos apžvalga
2022-04

Raigirdas Boruta –

RESC Kinijos tyrimų
programos asocijuotasis
ekspertas, VU
Tarptautinių santykių ir
politikos mokslų instituto
doktorantas. Lankašyro
centriniame universitete
(Jungtinė Karalystė) įgijo
Azijos ir Ramiojo vandenyno
studijų bakalauro laipsnį

(Kinijos studijų kryptis). 2020 m.

Sičuano universitete (Kinijoje) baigė
tarptautinių santykių magistro programą.

- Kinijos finansinių paslaugų sektoriuje ryškėja artėjančios krizės ženklai: nuo 2006 m. pradėti steigti vietos regioniniai bankai, užimantys 36 % viso šalies finansinių paslaugų sektoriaus, tampa didėjančia našta ir iššūkiu centrinei valdžiai.
- Henano protestai parodė, kad vietos valdžioje įsišaknijusi korupcija, į kurią daugelį metų buvo žvelgiama pro pirštus.

Pagrindiniai akcentai:

- Kinijos visuomenę itin jaudrinęs raudono kodo skandalas parodė, jog sparčiai vykstanti skaitmenizacija ir didžiulė valdžios įtaka technologijų sektoriui gali būti panaudojama prieš žmones.
- Kaltųjų medžioklė tebevyksta, tačiau vieni pagrindinių asmenų šiame skandale, susiję su kriminalinėmis grupuotėmis, netikėtai dingę ir, kaip teigiama, paliko šalį.
- Griežtos nuobaudos vietiniams aukšto rango politikams atlieka labiau simbolinį vaidmenį siekiant nuraminti visuomenę. Sprendimas nešalinti iš partijos reiškia, kad korumpuoti politikai ateityje ir toliau galės užimti politinius postus.

Vietos regioninių bankų (angl. *rural bank*) steigimai prasidėjo 2006 m. išleidus įstatymą, kurio tikslas buvo paspartinti finansinių paslaugų prieinamumą ir plėtrą šalies regionuose. Tokio tipo bankai imti steigti masiškai, o neilgai trukus tapo pagrindinėmis regionų finansų įstaigomis, darančiomis itin reikšmingą įtaką ekonominei situacijai. 2022 m. vietos regioninių bankų skaičius Kinijoje pasiekė 1651, jie užėmė 36 % šalies finansinių paslaugų sektoriaus. Henano provincijoje tokių bankų yra 86. Nors visuomenės pasitikėjimas bankais yra didelis, po Kinijos bankų ir draudimo sektorių reguliavimo komisijos (CBIRC) išleistos ataskaitos, kurioje teigiama, kad 2021 m. II pusmetyje 122 vietos regioniniai bankai pateko į didelės rizikos zoną, kilo nerimas dėl vietos regioninių bankų situacijos. Kaip nurodoma Kinijos ekonominio savaitraščio atliktoje analizėje, didelis šio tipo finansų įstaigų rizikingumas kyla dėl šių veiksnių:

- a) šios nedidelės įstaigos vis labiau nepajėgia konkuruoti su didžiais bankais, ypač turint omenyje pastaruoju metu itin paspartėjusią finansinių technologijų plėtrą, tad jų konkurencingumas itin sumažėjęs;
- b) šio tipo bankai dažnai nepakankamai efektyviai valdomi, o priežiūros institucijos atidžiai nestebi ir nuodugnai netiria jų veiklos ir finansinės situacijos;
- c) pastaruoju metu pastebimai padaugėjo korupcijos apraiškų regioninėse finansų įstaigose, jos neretai susijusios su vietiniais valdininkais ir nusikalstamomis grupuotėmis.

Pasitikėjimo bankais rodiklis Kinijoje yra gana didelis, tad gyventojai santaupas neretai laiko tik bankuose. Kalbant apie vietos regioninius bankus, indėliams taikomos gana patrauklios metinės palūkanos (apie 4 %). Pirmieji pavojaus ženklai, žymintys augančias Kinijos finansinio sektoriaus problemas, ėmė ryškėti Henano provincijoje. Balandžio mėn. keturi Henano vietos regioniniai bankai tuo pat metu netikėtai paskelbė ribojimus klientams išsigryninti pinigų dėl „sistemos atnaujinimo darbų“.

禹州新民生村镇银行小程序系统更新维护中

开发者将在完成更新后尽快恢复服务，
请稍后再试

1 pav. Į skandalą įsivėlusių bankų klientus el. bankininkystėje pasitiko beveik identiški pranešimai apie „sistemos atnaujinimo darbus“, kurie tęsėsi kelis mėnesius. *Šaltinis:* „Baidu Pictures“

2 pav. Protestai prie Kinijos liaudies banko Džengdžou skyriaus. Vienas iš plakatų skelbia: „Henane sužlugdyta 400 000 indėlininkų „kiniškoji svajonė“. Šaltinis: CNN

Henano indėlininkai, nesulaukę jokios pagalbos ir paaiškinimų dėl susidariusios situacijos, ėmė organizuoti protestus Henano provincijos sostinėje Džengdžou (Zhengzhou). Liepos 10 d. surengtas bene didžiausias protestas priešais pagrindinį Kinijos liaudies banko (šalies centrinis bankas) skyrių Džengdžou mieste. Protestuotojai kėlė plakatus ne tik kinų, bet ir anglų kalbomis. Daugumoje jų dėl korupcijos ir ryšių su kriminalinėmis grupuotėmis buvo kritikuojama miesto valdžia. Įdomu tai, kad nors protestuotojai vietos valdžią kaltino itin atvirai ir griežtai, požiūrį į centrinę valdžią reiškė itin atsargiai. Itin svarbi detalė – protesto metu pakabintas Mao portretas. Tai galima vertinti kaip atvirai demonstruojamą nenorą konfrontuoti su centrine valdžia ir parodyti lojalumą Kinijos komunistų partijai. Itin plačiai Kinijos socialiniuose tinkluose nušviestas protestas ilgai netruko. Vos jam prasidėjus į įvykio vietą atvyko būrys uniformuotų ir civilinius drabužius dėvinčių žmonių ir protestuotojus sulaukė.

Raudono kodo skandalas

Henano protestai sulaukė išties daug Kinijos visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio, tačiau didžiausią pyktį sukėlė vadinamasis raudono kodo skandalas, leidęs pamatyti, kad Kinijos valdžios įtaka visose gyvenimo srityse gali būti panaudojama prieš žmones. Krizę, susijusią su Henano bankais, dar labiau pagilino ir jaudrino itin keistas įvykis – dalies indėlininkų elektroninis COVID sveikatos kodas, kuris suteikia galimybę patekti į viešus pastatus ir laisvai judėti, netikėtai buvo nuspalvintas raudonai, t. y. tapo negaliojantis. Tai lėmė didelius suvaržymus: šiems žmonėms priskirtas didelės rizikos lygis ir apribotas jų patekimas į viešąsias erdves. Kaip teigiama portale „Shichang Caijing“, be jokios priežasties raudoną kodą gavo 1317 indėlininkų, didžioji dalis – tada, kai vyko į Džengdžou miestą. Šis įvykis buvo plačiai aptariamas Kinijos žiniasklaidoje, bandant išsiaiškinti, kas priėmė tokį sprendimą.

Kaltųjų paieškomis užsiėmė pagrindinės provincijos institucijos. Po tyrimo paskelbtos išvados parodė, kad sprendimą pakeisti sveikatos kodą priėmė Džengdžou miesto politikos ir teisės vykdomojo ko-

miteto sekretoriaus pavaduotojas, COVID-19 valdymo visuomenės kontrolės departamento direktorius ir keletas kitų miesto valdžios atstovų. Sprendimą įvykdė miesto komiteto socialinio stabilumo palaiškymo skyriaus vadovas, miesto duomenų departamento specialistai, COVID valdymo sveikatos kodo valdymo grupės vadovas ir privačios miesto duomenų vystymo bendrovės generalinio direktoriaus pavaduotojas. Ši grandinė rodo, kad sprendimas priimtas aukščiausiu lygiu: tai padarė aukšto lygio vietiniai politikai iš skirtingų departamentų.

Kaltųjų medžioklė

Kinijos bankų sektoriaus reguliavimo komisija kartu su kitomis centrinėmis institucijomis pradėjo nuodugnų tyrimą. Kaip paaiškėjo, korupcijos ir neteisėtos veiklos mastas buvo didžiulis. Pasak Kinijos žinias-klaidos, šios finansinės schemos „smegenys“ buvo Lu Yi, valdęs įmonių grupę „Henan New Fortune“ (likviduota), per kurią, kaip įtariama, manipuliavo Henano vietos regioninių bankų pavedimų sistemomis, netikromis paskolomis ir savinosi lėšas. Kiek anksčiau Lu Yi buvo sulaikytas už tai, kad davė 23 mln. juanių (3,4 mln. eurų) kyšį Džengdžou banko viceprezidentui. Kaip paaiškėjo šių metų birželio mėn., jis priklausė nusikalstamai grupei, kurios veikla buvo susijusi su vietos regioniniais bankais. Lu Yi buvo sulaikytas, tačiau po netikėto paleidimo dingo – teigiama, išvyko į JAV. Kinijos internautams kėlė pyktį tai, kad plačiai nuskambėjusi griežta kelionių ribojimo politika galioja ne visiems: vienas svarbiausių šios krizės iniciatorių sugebėjo išvykti be didesnių problemų.

Vienas pagrindinių akcininkų, tiesiogiai susijusių su skandalo sukuryje atsidūrusiais bankais, buvo Sunas Dženfu (Sun Zhenfu), prieš keletą mėnesių jau buvęs suimtas dėl rimtų finansinių nusikaltimų. Dženfu situacija itin keista, ypač turint omenyje griežtus kelionių ribojimus dėl COVID pandemijos: po netikėto paleidimo kovo mėn. jis pradingo, kaip spėjama, taip pat išvyko iš šalies. Be minėtų asmenų, ikiteisminiai tyrimai atliekami ir dėl kitų asmenų, pavyzdžiui, šiuo metu vykdomas Li Huantingo (Li Huanting), Henano bankų ir draudimo sektorių reguliavimo komisijos vadovo, anksčiau dirbusio vietos regioninių bankų stebėjimo poskyryje, veiklos patikrinimas.

Vietos aukšto lygio politikai taip pat neišvengė atsakomybės dėl korupcijos ir indėlininkų sveikatos kodų pakeitimo pasinaudojant tarnybine padėtimi. Dviem aukšto lygio politikams, priėmusiems spren-

dimą, buvo panaikintos pareigos partijoje ir jie pašalinti iš politinių postų. Žemesnio rango politikams, susijusiems su sprendimu ir jo vykdymu, buvo skirtos Kinijos komunistų partijos patvirtintos nuobaudos: „griežtas įspėjimas“, „pareigų pažeminimas“, o kitiems – kitos „disciplininės nuobaudos“. Vis dėlto šie oficialūs KKP narių disciplinavimo veiksmai, įtvirtinti specialiuose partijos nuostatuose, nors iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti itin griežti, nereiškia karjeros pabaigos: kiekviena nuobauda turi konkretų galiojimo laiką, pavyzdžiui, minėtiems aukštiems vietos politikams skirtas „pašalinimas iš partijos postų“ galioja tik dvejus metus. Griežčiausia įmanoma bausmė yra „šalinimas iš partijos“, tačiau visi į skandalą įsipainioję korumpuoti politikai to išvengė.

Įaudrinta visuomenė nenustojo kelti klausimų net ir pasirodžius tyrimo išvadoms. Vis dar yra keletas svarbių neatsakytų klausimų, kuriuos akcentuoja vietinė spauda:

- a) Kaip buvo gauti indėlininkų asmens duomenys? Be bankų bendradarbiavimo tokių duomenų gauti neįmanoma, tad kodėl bankai nesulaukė jokių padarinių?
- b) Ar paveikti klientai atgavo žalią kodą? Kada už raudoną kodą, sukėlusį itin didelių nepatogumų, bus sulaukta oficialaus atsiprašymo?

Kinijos bankų ir draudimo sektorių reguliavimo komisija ėmėsi pirminių veiksmų siekdama spręsti šią krizę, nors nėra aišku, ar skandalo sukuryje atsidūrę indėlininkai atgaus visus pinigus. Liepos 12 d. komisija paskelbė, kad pradės mokėti kompensacijas klientams, kurių indėlis sudarė iki 50 000 juanių (apie 7200 eurų). Liepos 21 d. riba buvo pakelta iki 100 000 juanių (apie 14 tūkst. eurų). Nors teigiama, kad institucijoms pavyko užšaldyti apie 39 mlrd. juanių (apie 5,6 mlrd. eurų), Henano bankų sektoriaus reguliavimo institucija neatskleidė sugražinamų pinigų šaltinio. Ši Henano vietos regioninių bankų krizė – itin didelis smūgis visam šalies finansinių paslaugų sektoriui, kuris iki tol galėjo kliautis aukšto lygio visuomenės pasitikėjimu.

Dėl Henano bankų krizės sumažėjęs visuomenės pasitikėjimas bankais lėmė tai, kad dalis kitų vietos regioninių bankų klientų vis dažniau renkasi atsiimti indėlius, nes baiminasi naujų krizių bankų sektoriuje. Siekdama spręsti pasitikėjimo finansinėmis institucijomis krizę, centrinė valdžia ir didieji šalies bankai ėmė skelbti pranešimus, kad rizikos, susijusios su nekilnojamojo turto sektoriumi ir nemokumu, yra „kontroliuojamos ir suvaldomos“. Nerimo nuotaikos

išplito ir už Henano ribų: liepos 14 d. protestuotojai, susirinkę priešais Kinijos bankų ir draudimo sektorių reguliavimo komisijos Šaansi (Shaanxi) padalinį, reikalavo nuodugniai ištirti nekilnojamojo turto vystytojų, kurių dalis, spėjama, kai kurias lėšas perkelia į užsienį, veiklą. Centrinė valdžia paskatino vietinės savivaldos institucijas pradėti tyrimus, susijusius su vystytojų ir vietos regioninių bankų veikla, kad būtų užkirstas kelias naujoms krizėms. Kaip pažymi JAV rizikos konsultacijas teikianti bendrovė „Sinolnsider“, Henano protestai yra ledkainio viršūnė, rodanti rimtas sisteminės ir finansinės rizikas, susijusias su mažo ir vidutinio dydžio finansų įstaigomis. Jei

„Evergrande Group“ skolų krizė išplis ir paveiks ir kitus nekilnojamojo turto vystytojus, mažesni bankai gali patirti didelių problemų. Be to, su didėjančiomis problemomis susiduria ir didieji šalies bankai: didelė dalis iš milijardus eurų siekiančių paskolų, besivystančioms šalims suteikiamų pagal Juostos ir kelio iniciatyvą, gali būti nesugrąžinta. Ekonominė grūtis Šri Lankoje yra vienas iš pavyzdžių, kai šalis yra nepajėgi vykdyti finansinių įsipareigojimų, tad Kinijos bankai galimai bus priversti nurašyti dalį skolos ir taip sumažins savo galimybes padėti mažesnėms finansinėms institucijoms Kinijoje.

Šaltiniai

1. Duan, S.Y., „1651 jia cunzhen yinhang xianzai zenme yang? Lv ji yu shuliang zui duo, quanguo 122 jia wei gao fengxian“ [Kaip dabar laikosi regioniniai bankai? Šandonge, Hebejuje ir Henane jų daugiausia, o 122 bankų vi-soje šalyje yra didelės rizikos zonoje], *Di Yi Caijing*, 2022. <https://www.yicai.com/news/101450297.html>
2. Xinlang Xinwen Zonghe, „122 jia cunzhen yinhang fengxian daijie, nongcun Zhongxiao jinrong jianguan bumwn yi bashou qianfuhouji“ [122 regioninių bankų rizikos problemos dar neišspręstos, mažų ir vidutinių finansų įstai-gų priežiūros departamento vadovas korumpuotas], *Zhongguo Jingji Zhougan*, 2022. <https://news.sina.com.cn/c/2022-07-27/doc-imizmscv3758017.shtml>
3. Į skandalą įsivėlę bankai: „Yu Zhou Xin Minsheng Village Bank“ (禹州新民生村镇银行), „Zhecheng Huanghuai Community Bank“ (柘城黄淮村镇银行), „Shangcai Huimin County Bank“ (上蔡惠民村镇银行), „New Oriental Co-ntry Bank of Kaifeng“ (开封新东方村镇银行).
4. Gan, N., „China crushes mass protest by bank depositors demanding their life savings back“, *CNN Business*, 2022. <https://edition.cnn.com/2022/07/10/china/china-henan-bank-depositors-protest-mic-intl-hnk/index.html>
5. Shichang caijing, „Henan cunzhen yinhang chuhu bei hongma, duoming ganbu wenze, haiyou 2 ge yiwen“ [He-nano regioninių bankų indėlininkai buvo pažymėti raudonu kodu, daugelis kadry patraukti atsakomybėn, kyla 2 klausimai], 2022. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1736336135539855480&wfr=spider&for=pc>
6. Meiri Jingji Xinwen, „Zhengzhou shiwei zhenfa wei changwu fu shuji deng ren shanzi dui bufen chuhu fu hong ma, duo ming ganbu bei chufen! Zhengzhou tongbao fu hong ma wenti“ [Džengdžou politinio ir teisės komiteto vykdomojo sekretoriaus pavaduotojas ir kiti valdininkai kai kuriems indėlininkams savavališkai paskyrė rau-donus kodus. Daugelis kadry jau nubausti! Džengdžou pakomentavo raudono kodo problemą], 2022. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1736330205657678218&wfr=spider&for=pc>
7. Jinrong Jie, „perraša kinų kalba“ [Henano Baolei regioninio banko istorijos tęsinys! Pradėta kaltųjų paieška, tiriami veiksmai dar vieno tarnautojo, kuris buvo atsakingas už Henano Baolei regioninio banko, įtariamo rimtu drausmės ir įstatymų pažeidimu, priežiūrą], 2022. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1739313331823965736&wfr=spider&for=pc>
8. Zhu, Y.X., „Duo di cunzhen yinhang xianshang qukuan nan beihou: fa qixing gaoguan bei tongji, you qiye shexian feixi“ [Problemos, susijusios su pinigų išsigryninimu regioniniuose bankuose: ieškomi bankų vado-vai, kai kurios bendrovės įtariamoms neįsisavinimu], *The Paper*, 2022. http://m.thepaper.cn/rss_newsDetail_18154342?from=sohu
9. Zhang, X.Y., „Henan yinbao jianju yi ji xunshi yuan Li Huanyu bei cha, zeng fuze jianguan cunzhen yinhang“ [vertimas], *Jiemian Xinwen*, 2022. <https://www.jiemian.com/article/7805067.html>
10. Palmer, J., „The Chinese Protesters Who Got What They Wanted -Sort of“, *Foreign Policy*, 2022. <https://foreignpolicy.com/2022/07/13/china-bank-protest-zhengzhou-compensation/>
11. Gu, T., Gao, F., „China moves to stave off crisis of confidence in banks amid mortgage strike, freezes“, *Radio Free Asia*, 2022. <https://www.rfa.org/english/news/china/mortgage-banks-07202022094411.html>
12. McGregor, G., „Bank customers demanding their money back staged China’s largest protest in years. The violent episode is the tip of the iceberg of China’s looming banking crisis“, *Fortune*, 2022. <https://fortune.com/2022/07/12/bank-protest-china-henan-zhengzhou-violent-evergrande-debt-banking-crisis/>